

SERIA DE AUTOR
ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

Serie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ERIC-EMMANUEL
SCHMITT
Rivala

Traducere din franceză de
DORU MAREȘ

HUMANITAS
fiction

Lector: Gabriela Riegler
Redactor: Raluca Popescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Alina Dincă
DTP: Manuela Manița, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

ERIC-EMMANUEL SCHMITT

LA RIVALE

Copyright © Éditions Albin Michel - Paris 2023

All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2024,
pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SCHMITT, ERIC EMMANUEL

Rivala / Eric-Emmanuel Schmitt; trad. din franceză de Doru Mareș. –

București: Humanitas Fiction, 2024

ISBN 978-606-097-460-4

I. Mareș, Doru (trad.)

821.133.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021 / 408 83 50, fax 021 / 408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723 684 194

Când a pătruns în clădirea Operei, Enzo era să leșine.

De fiecare dată se producea același fenomen. Un balon de oxigen exploda în el, îl umfla, îi umplea pieptul, îi lărgea toracele, îi împingea în coaste pentru a le rotunji, pentru a lua forma ovală a sălii, făcând din el un corp gigantic care se întindea de la parter până la candelabru, cuprinzând balcoanele, inclusiv cele de deasupra orchestrei, galeriile. Departe de a se simți mic în căușul acestui spațiu vast, Enzo se dilata după proporțiile locului, alveolele plămânilor topindu-i-se în numeroasele loje, sângele amestecându-i-se cu purpura catifelată a fotoliilor, scânteierea ornamentelor reflectându-i furnicăturile euforice

care-i înfiorau pielea. Amplificat de zeci de ori, grandios, înfloritor, se clătina de bucurie.

La Rimini, demult, pe când pășea pe nisip ținând strâns mâna bunicului, acesta îl prevenise:

— Două instituții domnesc asupra inimilor italienilor: Biserica și Opera. Când italienii nu sunt impresionați de vitralii, sunt impresionați de cortine.

— Ție ce-ți place, bunicule?

— Opera, băiete, căci încarnează pasiunea, sentimentele, excesul, patosul, nebunia furioasă. Bunica ta, în schimb, este atrasă serios de Biserică, de rugăciune, ceară, pocăință.

Oftase.

— Dacă ești bun pentru una, ești pierdut pentru cealaltă.

Câțiva ani mai târziu, alături de bunicul lui care-l creștea, Enzo descoperise opera. Se-nfiorase, tremurase, se îmbujorase și, din acel moment, nu încetase să asculte, să vadă înregistrări, să citească programe vechi pe hârtie îngălbenită, să se ducă la spectacolele unor voci faimoase care se opreau în orașul lor balnear. Rossini, Bellini, Verdi, Puccini i s-au impus ca tot atâția zei de venerat; religia aceasta a ocupat curând întreg locul, îndepărtându-l puțin câte puțin de bunica închisă

între Biblia și rozariile ei; i-a înapoiat deci șiragul de mătâni pe care ea i-l dăruise și i-a luat în schimb lornionul vetust pentru teatru. Colegii lui erau pasionați de fotbal, dar el nu vibra decât la muzica lirică. La douăzeci de ani plecase din Rimini la Milano, unde se angajase ca ghid turistic. Grupurile pe care le avea îl plăceau. Deșirat, cu umerii aduși peste pieptul scobit, cu pletele-n vânt, arăta lumii un chip blând, palid, cu trăsături accentuate căruia doar ochelarii cu rame groase, geometrice, de бага îi dădeau autoritate.

Grație meseriei, tânărului nu-i lipseau ocaziile de a intra la Operă: ziua, după un tur expeditiv al catedralei sau al pinacotecii, își conducea turiștii la Scala; odată lăsată seara, iarăși se repezea la spectacole. În doi ani, nimic nu alterase vraja; cu cât intra mai des în acest templu, cu atât urechea i se ascuțea și percepea mai bine vocile, chiar și în afara spectacolului, ca în dimineața aceea în care, cu cortina lăsată, cu fosa orchestrei goală, tăcerea foșnea de fantome.

— Pentru un cântăreț sau o cântăreață, a evolua pe scena de la Scala din Milano înseamnă consacrarea, explica Enzo grupului de francezi pe care-i însoțea.

— De ce?

Un sexagenar cu bermude bej, lentile murdare, păr grizonant tuns periuță îl bombarda pe Enzo încă din zori cu întrebări.

Enzo a coborât pleoapele amuzat. Firește, franțuzul era indignat că Milano avea mai mult prestigiu decât Parisul. De ce oare nu se mira cocoșul tricolor și că italiana, cu vocalele ei limpezi și consoanele tranșante, preamărea mult mai mult cântarea decât limba franceză umbrită de nazalitate și mânjită de „r“-urile ei înghițite? Enzo era mândru că aparținea țării belcanto-ului.

— Deci de ce Scala? insista sceptic sexagenarul.

Ce avea acest teatru, cu grămada lui de etaje, rigiditatea solemnă, culoarea stacojie, scena uriașă, expusă curenților de aer și vacarmului culiselor, în plus față de altele?

— Care sunt atuurile Scalei? Publicul și trecutul ei! a exclamat Enzo. Publicul experimentat, expert, exigent – nedrept vor spune unii. Trecutul, fiindcă excelența atrage excelența. Toți marii cântăreți, toate marile cântărețe, doamnelor și domnilor, nu sunt încercați decât de un singur vis: să calce pe scândura Scalei. Un angajament aici echivalează cu un Premiu Nobel al artei lirice! Pereții aceștia i-au adăpostit pe Caruso, Gigli, Flagstad, Del Monaco, Schwarzkopf, Pavarotti, Sutherland,

Caballé, Domingo... și mai ales, de atâtea și-atâtea ori, pe Divina, sublima Callas!

A răsunat un zgomot ciudat, ceva ca un scuipat.

Oamenii au întors capetele. Doar o bătrână era pe-acolo, așezată, privind fix cortina. Se înșelaseră, probabil.

— Maria Callas, a continuat Enzo, a dăruit Scalei mai multe dintre rolurile ei majore, printre care cel al Violettei, din *La Traviata*, un moment istoric.

— În ce an? s-a interesat sexagenarul.

Încearcă să mă prindă-n capcană, și-a zis Enzo, îmi pune întrebări nu pentru a obține informații, ci pentru a-mi demonstra superficialitatea.

— 1955. Mai 1955, sub bagheta dirijorului Carlo Maria Giulini. Pe Maria Callas o adusese în scenă regizorul Luchino Visconti. Nu s-a văzut niciodată o încarnare mai captivantă a personajului.

Și din nou zgomot de scuipat.

Enzo s-a întors și a scrutat unul după altul fotoliile de orchestră. La prima vedere, nu era nimeni pe lângă bătrâna aceea. Să se fi ascuns cineva printre fotolii, întins pe jos? Având încredere în agenții de securitate, Enzo a trecut peste problemă și s-a decis să continue.

— Se povestește că, în timpul ariei *Addio del passato* din actul al treilea, pentru acuta finală, pe care sopranele obișnuite se pregătesc să o lanseze ca pe o notă fermecătoare, care să le scoată în evidență timbrul, Maria Callas a riscat un sunet neplăcut, fiindcă vedea în acea acută un strigăt, suspinul unei muribunde, disperarea unei bolnave distruse de tuberculoză.

— N-avea de-ales! Dacă ar fi încercat s-o scoată frumoasă și-ar fi dat toți seama că vocea îi era înspăimântătoare.

Nu mai era nici o îndoială: replica venea dinspre fotoliile de orchestră. Neașteptatul răcnet, brutalitatea cuvintelor au lovit întreg grupul. Enzo s-a întrerupt, s-a uitat de jur-împrejur, apoi la femeia nemișcată cu fața ca de ceară, apoi iarăși de jur-împrejur. Perplex, a continuat, dar de această dată mai puțin sigur pe sine:

— Este inutil să vă precizez, doamnelor și domnilor, că marele public din vremea aceea nu era deloc dispus să accepte nici atâta noutate, nici o asemenea exigență artistică. Vă reamintesc cu regret că aici Maria Callas a fost tot atât de fluierată cât de aclamată.

— Asta-i adevărat!

Bătrâna se ridicase, îmbrăcată într-un mantou care imita blana de leopard. Fremăta așa, cu nasul